

OMAVALVONTASUUNNITELMA

KALA-ALANLAITOS

Yrityksen nimi:

Postiosoite:

Postitoimipaikka:

Puhelin:

Sähköposti:

Yrityksen www-sivut:

Yrityksen Y-tunnus:

Versio nro:

Versio pvm:

Sivumäärä:

Liitteet:

Laadittu/päivitetty:

Toimijan edustaja

Muutossivut:

mitä tehty ja milloin

SISÄLLYSLUETTELO

1. Toiminnan kuvaus

Mitä kalaa laitoksessa käsitellään (luonnonvarainen / kasvatettu kala), mistä kalat tulevat ja mitä kaloille tehdään, minne toimitetaan – kuvataan yleisellä tasolla.

Mitä toimintoja esim. perkaus, fileointi, savustus, mädin käsittely, täyssäilykkeiden valmistus?

1.1 Toiminta ja tuotantomäärät

Käsiteltävät kalalajit, kuinka paljon arviolta vuodessa (kg), tuoteryhmittäin (fileet, massat, savustetut) – kuvaus, mikä tuote, miten pakataan (esim. suojakaasu, vakuumi), paino, jakelu (minne toimitetaan), käyttötapa. Voidaan laittaa taulukkomuotoon, esimerkki:

Tuote	Kuvaus	Pakkaus ja paino	Jakelu	Asiakkaat	Käyttötapa
Paloiteltu kuha -fileet - suikaleet	Kotimainen luonnonkala, raaka säilyvyysaika – xx vrk, lpt	Vaihtuvapainoinen dynorasia, suojakaasu, sisältää säilytys- ja sulatusohjeet	Tuoretuotteet alle 6 °C ja pakasteet alle -18 °C	Suurkeittiöt, ravintolat, vähittäiskauppa	Kuumennettuna
Kalamassa	Kotimainen luonnonkala, pakaste säilyvyysaika	3 kg dynorasia Sisältää säilytys- ja sulatusohjeet	alle -18 °C	Suurkeittiöt, ravintolat, jatkojalostajat	Kuumennettuna

1.2 Henkilöstö

Työntekijät, vastuualue / tehtävänkuvaukset, puhelinnumerot

1.3 Vastuualueet ja vastuuhenkilöt

Vastaava valvontaviranomainen: tarkastajan nimi, yhteystiedot (osoite, puhelin, s-posti)

Vastaava laboratorio (näytteenotot): Nimi ja yhteystiedot

Laitoksen vastuuhenkilö: vastuuhenkilö ja varahenkilö, yhteystiedot

Muut laitoksen vastuualueet – vastuualue ja vastuuhenkilö/-taho: puhtaanapito, laitoshuolto, tuhoeläintorjunta, jätehuolto, henkilökunnan koulutus ja perehdytys, raaka-aineiden laadunvalvonta, pakkausmateriaalien ja pakkausmerkintöjen valvonta, reklamaatioiden käsittely, takaisinvetosuunnitelma...

2. Yleinen omavalvonnan tukijärjestelmä

2.1 Henkilökunnan hygienia- ja omavalvontakoulutus

Kuinka usein ja mitä koulutetaan. Esim. Hygieniakoulutusta annetaan vähintään kerran vuodessa kaikille työntekijöille omavalvontakoulutuksen yhteydessä. Tällöin käydään läpi kaikki omiin työtehtäviin kuuluvat hygieeniset riskit ja niiden ehkäisy, yleistä elintarvike- ja työskentelyhygieniaa, elintarvikkeissa esiintyviä patogeenejä ja muita ajankohtaisia asioita. Lisäksi henkilökunta pätevoittää osaamistaan osallistumalla hygienia-, omavalvonta- ja laatukoulutuksiin sekä pidetään hygieniapalavereja tarvittaessa. Tarkastuseläinlääkäri laatii tarvittaessa työ- ja hygieniaohjeita, joita säilytetään kahvihuoneen kansiossa. Työskentelyn vaatimuksena on voimassaoleva hygieniaosaamistodistus (Liitetään mukaan omavalvontasuunnitelmaan). Kaikkien työntekijöiden tulee olla hyväksytysti suorittanut hygieniaosaamistodistus siihen mennessä, kun heidän työsuhteensa on kestänyt 3 kuukautta.

Tiedot henkilökunnan koulutuksesta ja perehdyttämisestä jokainen kirjaa omaan henkilökohtaiseen koulutustietokorttiin (voi olla muukin todistus), joka liitetään omavalvontakansioon.

Kuka vastaa koulutuksesta, kuinka perehdytetään uudet työntekijät...?

2.2 Hygieeniset toimintatavat

Kuka perehdyttää työntekijät omavalvontasuunnitelmaan, hygieenisiin työtapoihin, laitoksessa kulkemiseen, käsien pesuun, pukeutumiseen ja työturvallisuuteen?

Työntekijöiden suojavaatteet; takit, housut, jalkineet, päähineet – missä säilytetään, kuinka niiden pesu on organisoitu.

Korut (vihkisormus) tai lävistyksset sallittu vai kielletty?

2.3 Terveystilan seurantaohjelma

Tartuntalaki; milloin aina vaaditaan työntekijöiltä salmonellatodistus?

Miten on hoidettu työntekijöiden terveydenhuoltopalvelut?

Esim. kunnan terveyskeskus / yksityinen lääkäriasema tms.

Miten toimitaan, jos työntekijällä on työtä haittaava haava tai elintarvikkeiden turvallisuuden vaikuttava sairaus?

Missä säilytetään terveys- ja salmonellatodistukset?

2.4 Jäähdytettyjen tilojen seurantaohjelma

Listataan kaikki kylmälaitteet (raakakalan kylmiöt, käsittelytilat, pakastamo, lähtevän tavarankylmiöt), lämpötilat sekä hälytysrajat.

Mitataan muita lämpötiloja, esim. veitsien sterilisaattori. Onko automaattinen valvontaohjelma vai miten kirjataan? Esim. "Kaikki valvonta tapahtuu automaattisesti IOLiving Application ohjelman mukaisesti. Lämpötilat kirjautuvat muistiin kolmen minuutin välein ja tiedot kirjautuvat

*pilvipalveluun, josta ne voidaan ohjata tarvittaessa tietokoneelle ja tulostaa.
Poikkeamatilanteessa hälytys tulee automaattisesti XX XX:n puhelimeen.”*

Poikkeamat ja korjaavat toimenpiteet kirjataan, esim. kunnossapidon lomakkeelle (Liite X) tmv.

Raja-arvon ylityksen yhteydessä arvioidaan tapahtuman vaikutus tuotteisiin (siirretäänkö toiseen varastoon, pitääkö tuotteet hävittää).

Jäähdytetyissä tiloissa ja varastoissa lattiat pidetään vapaana ja tilat pidetään hyvässä järjestyksessä.

2.5 Elintarvikkeiden lämpötilojen seurantaohjelma

Miten varmistetaan tuotteiden oikeat säilytyslämpötilat: tuore kala, tyhjiöpakatut kylmäsavu- ja graavisuolatut kalat, mäti – alle + 3°C, muut kalavalmisteet, puolisiäilykkeet, lämmin savukala – alle +6 °C, avaamattomat kalatäyssäilykkeet – huoneenlämpö, entä lämpötilan hallinta eri tuotteiden valmistuksen aikana?

Mistä mitataan, kuinka usein, miten toimitaan, jos ei vaadittu lämpötila toteudu?

2.6 Talousveden laadun tutkimusohjelma

Mistä näytteet otetaan ja kuinka usein, esim. Näytteet otetaan niin, että laitoksen tuotanto- ja sosiaalityöjen kaikista vesipisteistä otetaan näyte vähintään kerran viidessä vuodessa. Vaikka käytössä olisi kunnan vesijohtovesi, tulee silti ottaa omat näytteet, esim. koliformit.

Jos laitos käyttää muuta kuin vesijohtoverkoston vettä esimerkiksi palontorjunnassa, höyryn tuotantoon tai jäähdyttämiseen, tämän veden on kierrettävä erillisessä ja merkityssä järjestelmässä.

2.7 Haittaeläinten torjuntaohjelma

Miten estetään tuhoeläinten pääsy laitoksen tiloihin? Jos hiiribaarit, kuinka usein tarkastetaan syötit? Loukut?

Hyönteisille mahdollisesti sähköloukut.

Merkataan kaikkien syöttien paikat pohjapiirustukseen. Nimetty vastuuhenkilö.

2.8 Puhdistusohjelma ja puhtauden tarkkailuohjelma

Puhdistusohjelma; mitä siivotaan ja pestään päivittäin, viikoittain, vuosittain?

Mitä puhdistusaineita käytössä?

Miten ja kuinka usein laitteet ja tilat desinfioidaan?

Työn aikana tehtävät pesut ja puhdistukset, työn jälkeen tehtävät?

Aistinvarainen tarkkailu; miten?

Mikrobiologinen tarkkailu, esim. pintapuhtausnäytteet?

Vaatehuolto; miten hoidettu (pesula / omat koneet).

Onko jotain jalkineiden vaihtoa / desinfiointia siirryttäessä osalta toiselle?

2.9 Kunnossapito-ohjelma

Rakenteet, tilat, koneet ja laitteet; kuntoa seurataan jatkuvasti. Havainnoista ilmoitetaan XX:lle, joka huolehtii vikojen korjaamisen tärkeysjärjestyksestä. Lämpömittarit ja vaa'at kalibroidaan vuosittain.

Mistä hankitaan kylmälaitteiden huolto ja korjaus, entä sähkötyöpalvelut?

Tilat, laitteet, koneet, vesipisteet, lattiakaivot – kaikki listataan ja merkataan pohjapiirustukseen. Tehdyt toimenpiteet kirjataan ylös, esim. erilliselle kunnossapidon lomakkeelle.

2.10 Kuljetusten seurantaohjelma

Miten kuljetetaan; oma auto / sopimuskuljetukset / nouto?

Miten varmistetaan kylmäketjun katkeamattomuus? Lämpötilan seuranta?

Pakattu / pakkaamaton – hygieeninen käsittely?

2.11 Jätehuolto-ohjelma

Jäteastiat työpisteiden lähelle. Kiinteät, esim. käsipaperit omaan astiaan.

Kuinka usein ja minne tyhjenetään – kaatopaikka / poltto?

Miten huolehditaan, etteivät sulatuksen valumanesteet aiheuta saastumisen vaaraa muille elintarvikkeille?

Sivutuotteiden keruu, esim. kalan perkauspiste – oma erillinen paikka, esim. värikoodatut astiat.

Sivutuotteiden hävittäminen; kompostointi / biokaasu / lemmikkieläinten rehun valmistukseen?

2.12 Koostumuksen hallinta

Mitä tuotteita valmistetaan?

Miten huolehditaan koostumuksen oikeellisuudesta (esim. lisäaineet, savuaromit)?

Allergeenien hallinta?

Huom. lainsäädännön rajoitteet kalavalmisteisiin (elintarvikeparanteet).

Miten huolehditaan reseptien ja pakkausmerkintöjen oikeellisuudesta ja vastaavuudesta?

2.13 Näytteenotto- ja tutkimussuunnitelma-ohjelma

Mitä ja kuinka usein; vesinäytteet, tuotantoympäristö ja laitteet, tuotenäytteet?

Miten toimitaan, jos tulee löydöksiä?

Dioksiinirajoitusten ja PCB:n huomiointi?

Mahdollinen raskasmetallien esiintyminen?

Jos savustetaan -> PAH-yhdisteiden analysointi (esim. 1 krt / 3 vuotta)

2.14 Jäljitettävyys

Mistä ja keneltä raaka-aineet tulevat – minne ja kenelle lopputuotteet menevät, esim. tavarantoimittajien nimet, yhteystiedot, kalastusalue – asiakkaiden yhteystiedot

2.15 Takaisinvetosuunnitelma ja tiedotussuunnitelma

Jos tuote ei ole elintarvikkeiden turvallisuutta koskevien vaatimusten mukainen ja tuote on mennyt jo kuluttajalle – miten toimitaan, kenelle ilmoitetaan ja miten tiedotetaan, kuka yrityksessä vastaa?

Mitä tehdään tuotteille? Ruokaviraston takaisinvento-ohje on hyvä malli

2.16 Ohjeet poikkeustilanteiden varalle

Koneet tai laitteet rikkoutuvat, tulee pidempiaikainen sähkökatkos, poikkeama veden laadussa -> minne otetaan yhteyttä, kuka vastaa

2.17 Pakkausmateriaalit ja pakkausmerkinnät

Mitä merkintöjä pakkauksiin tehdään; lakisäätteiset (ns. pakolliset pakkausmerkinnät) ja vapaaehtoiset (esim. yrityksen kotisivut)

Erytyislainsäädännön vaatimat merkinnät, kun kyseessä tuore, pakastettu, kuivattu, suolattu, savustettu ja/tai hiillostettu kala.

Pakkausmateriaalien kelpoisuusvaatimukset; huomioi materiaalien käyttörajoitukset (rasvaiset / happamat tuotteet), lämmönkestovaatimukset -> noudata laitteen / pakkausmateriaalin toimijan ohjeita.

2.18 Kuvaus tilojen käyttöä koskevista erityisjärjestelyistä

Miten huomioidaan toimintojen erottaminen; perkaus, fileointi ja raakavalmisteiden käsittely, jalostettujen kalastustuotteiden siivutus -> rakenteellinen tai ajallinen erottaminen.

Valvontaviranomaisen luvalla voidaan perkaaminen ja fileointi suorittaa yhtenä vaiheena.

Toiminnalliset lisävaatimukset; laitokseen vastaanotetut perkaamattomat kalastustuotteet on viivytyksettä perattava tai toimitettava vähittäismyyntiin tai toiseen laitokseen tai käytettävä tuotteiden valmistukseen -> miten tämä varmistetaan ja tehdään?

HACCP-ohjelma

Mikäli laitoksessa vain perataan ja/tai fileoidaan, voidaan riskit hallita tukijärjestelmän avulla.

Mikäli laitoksessa jalostetaan tuotteita pidemmälle (massan valmistus, savustus, jalosteiden valmistus), tulee ottaa käyttöön HACCP-järjestelmä.

Tuotekuvaukset

Tuotteista tai tuoteryhmistä laaditaan yksityiskohtaiset kuvaukset; mikä tuote on, kenelle tuote on tarkoitettu, miten käytettäväksi sekä mitkä ovat tuotteen raaka-aineet, koostumus, valmistus, pakkaus ja jakelu.

Vuokaavio

Kunkin tuotteen tai tuoteryhmän käsittelyyn ja valmistamiseen kuuluvat työvaiheet kuvataan tapahtumajärjestyksessä raaka-aineiden vastaanotosta jakeluun yleensä piirroksena, johon lisätään tuoteturvallisuuden kannalta tärkeitä tietoja, kuten lämpötiloja ja viipymääjat.

Huomioi kaikki toiminnot, esim. kalan ja muiden raaka-aineiden hankinta ja vastaanotto, säilytys ja varastointi, jäädytys, kuumennus, ainesosien annostelu jne.

Vaarojen arviointi ja kriittisten hallintapisteiden määrittäminen

Mitä kaikkia mikrobiologisia, kemiallisia, fysikaalisia tai mekaanisia vaaroja elintarvikkeeseen voi liittyä; esim. lämpötila, bakteerien kasvu vedessä, sairas eläin, salmonella jne.

Vaarojen vakavuuden arvioinnissa mietitään, onko terveyshaittaa; voi aiheutua terveysvaara (vaara voidaan mittaamalla tai arvioimalla todeta, voidaan hallita, hallittavalle asialle voidaan määrittää kriittiset rajat, kriittisen rajan ylityessä turvallisuus voidaan taata korjaavilla toimenpiteillä).

Tyypillisiä kriittisiä hallintapisteitä esim.: herkästi pilaantuvien valmistusaineiden vastaanotto tai käyttöönotto, lämpökäsittelyt (esim. pastörointi), jäädytys- ja pakastusvaiheet (mikrobien kasvun esto), säilöntäaineen lisääminen tai pakkaaminen.

Vakavuuden ja todennäköisyyden arvioinnin perusteella päätetään, onko kyse merkittävästä vaarasta -> onko tarpeen kehittää tuotetta, laitteita, prosessia tai hygieniaa entistä varmemmaksi.

Miten työvaiheessa kerätty tieto ja johtopäätökset kirjataan muistiin?

Kriittiset rajat, seurantakäytäntö ja korjaavat toimenpiteet

Mitkä ovat tavoitetasot, esim. lämpötilalle ja viipymääjalle (esim. savustus)?

Mikä on asetettu tavoite, onko toleranssia ja miten toimitaan, jos on poikkeama tavoitetasossa (esim. säilöntäainepitoisuus, suolapitoisuus tai aistinvarainen ominaisuus, kuten maku, haju tai ulkonäkö)?

Kuka seuraa kriittisiä hallintapisteitä / hallintapisteitä ja miten? Esim. automaattinen suolapitoisuuden mittaaminen, lämpötilan seuranta, määräajoin tehtävä mittaaminen jne.

Miten toimitaan, jos kuumennus / aika ei ole ollut riittävä? Miten asia korjataan – esim. uudelleen kuumennus / hävitetään tuote / käyttökielto / takaisin veto?

Ylläpito, arviointi ja todentaminen

Onko HACCP riittävä ja toimiva?

Toimitaanko kuten suunnitelmassa on kuvattu?

Onko HACCP ohjelma laadittu oikein – pystytäänkö sitä toteuttamalla turvaamaan elintarvikkeiden turvallisuus vai tarvitaanko muutoksia / parannuksia / tarkennuksia?

Arvioinnin tekee joku muu kuin seuranta tekevä – mielellään ulkopuolinen taho / yrityksen johto. Kuinka usein arviointi suoritetaan?

MALLIPOHJA / J. ELO
10.5.2021

Omavalvonnan asiakirjat

Mihin ja miten kootaan, missä säilytetään kaikki asiakirjat? Esim. erillinen oma kansio seurannoille, ja näytteenotoille. Säilytetään toimiston kaapissa.

Ylläpito

Miten ja kuka vastaa koko omavalvonnan ylläpidosta, miten kauan eri asiakirjoja säilytetään?